

Biancardi proti Itálii, rozsudek ze dne 25. 11. 2021 - Právo být zapomenut a povinnost šéfredaktora deindexovat články zveřejněné na internetu

Stěžovatel: Biancardi

Žalovaný stát: Itálie

Číslo stížnosti: 77419/16

Datum: 25.11.2021

Článek Úmluvy: čl. 10

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: deindexace, ochrana osobních údajů, právo být zapomenut, svoboda projevu/sdělovací prostředky, svoboda rozšiřovat informace

Český právní řád: Čl. 10, čl. 17 Listiny základních práv a svobod
zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů
§ 81, § 82 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Významnost: 1

**VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č.
3/2022**

Biancardi proti Itálii, rozsudek ze dne 25. 11. 2021

Autorský komentář:

Soud v této věci posuzoval otázku dotčení svobody projevu osoby, která byla shledána (soukromoprávně) odpovědnou za to, že na jí provozovaných webových stránkách ponechala a nedeindexovala článek informující o trestním řízení vedeném proti soukromým osobám. Dovodil, že za určitých okolností mohou mít povinnost provést deindexaci obsahu webových stránek kromě provozovatelů internetových vyhledávačů i vlastníci samotných webových stránek. V daném případě konkrétně konstatoval, že uložení takové povinnosti šéfredaktorovi a majiteli internetových novin do jeho svobody projevu (práva šířit informace) nepřiměřeně nezasahuje.

Deindexací lze rozumět na jedné straně vyřazení webové stránky z indexu vyhledávače, na straně druhé opatření, které zabrání zobrazení webové stránky v seznamu výsledků vyhledávače po zadání dotazu. Internetové vyhledávače fungují na principu vedení vlastní databáze internetového obsahu (index), ze které poté čerpají při vytváření odpovědi na vyhledávací dotaz uživatele. Indexací lze

zjednodušeně řečeno rozumět proces, při němž na základě předchozího automatizovaného zpracování obsahu veřejně dostupných webových stránek dochází k jejich uložení do databáze vyhledávače a systematizaci v jejím rámci. To, zda je webová stránka zařazena do indexu vyhledávače, a tudíž zda je zobrazena v seznamu výsledků vyhledávače na základě uživatelského dotazu, ovlivňuje řada faktorů, například použití určitých značek (tagů), respektive selekčního jazyka v kódu webové stránky. Indexaci lze rovněž výslovně vyloučit prostřednictvím úpravy kódu.

V daném případě šlo o to, že stěžovatel coby šéfredaktor a vlastník internetových novin původně odmítl odstranit, potažmo deindexovat článek obsahující osobní údaje fyzické osoby (V. X.) související s trestním řízením. Deindexaci provedl až v rámci řízení o soukromoprávní žalobě podané mj. V. X. V rámci posouzení věci Soud přitom nemohl zcela vycházet ze své dosavadní judikatury, neboť ta se vázala ke skutkově poněkud odlišným věcem - ve vztahu k čl. 10 Úmluvy šlo o otázku ochrany útočných nebo nactiutřačných článků, ve vztahu k čl. 8 pak o otázku výmazu osobních údajů z veřejných internetových archivů nebo povinnosti médií anonymizovat archivovaný obsah týkající se trestné činnosti. V posuzované věci však nešlo o obsah článků nebo o kvalitu zveřejňovaných informací (anonymizované / upřesněné), nýbrž o otázku deindexace, tedy v konečném důsledku o dobu a složitost přístupu k soukromým informacím prostřednictvím internetu.

Ačkoli Soud formuloval obecné zásady posuzování střetu práva na ochranu osobnosti (pověsti) a svobody projevu v rozsudku velkého senátu ze dne 7. 2. 2012, Axel Springer AG proti Německu, č. 39954/08, jejich přísná aplikace vzhledem ke skutkovým odlišnostem projednávané věci nebyla žádoucí. Soud se proto omezil na posouzení (ve světle základních zásad formovaných v jeho judikatuře), zda závěry vnitrostátních soudů vedoucí ke konstatování odpovědnosti stěžovatele byly založeny na dostatečných důvodech a zda tyto soudy dostatečně vyvážily kolidující práva. Za určující v tomto směru přitom Soud v posuzované věci považoval kritéria doby, po kterou byl předmětný článek volně dostupný na internetu, citlivosti dotčených osobních údajů a závažnosti sankcí uložených stěžovateli. Ohled bral rovněž na povahu stěžovatele, který nebyl veřejně činnou osobou.

Ohledně doby zveřejnění Soud především dospěl k závěru, že podle použitelného vnitrostátního práva a souvisejících mezinárodních pramenů v průběhu času postupně nad právem stěžovatele šířit informace převážilo právo subjektu údajů na ochranu jeho pověsti. Vzal přitom do úvahy fakt, že článek zůstal snadno veřejně dostupný po dobu osmi měsíců od zaslání výzvy k jeho odstranění stěžovateli, i to, že navzdory stále probíhajícímu trestnímu řízení, o němž článek informoval, v době řízení o náhradě újmy za zveřejnění článku nebyly informace v tomto článku již dále aktualizovány. Zveřejněné osobní údaje byly dále podle Soudu citlivé, když se jednalo o informace o trestním řízení vedeném proti fyzické osobě. Sankci v podobě náhrady újmy uložené stěžovateli pak Soud ve světle okolností případu nepovažoval za nepřiměřenou, tudíž ve světle uvedeného neshledal porušení stěžovatelova práva garantovaného čl. 10 Úmluvy.

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatel byl šéfredaktorem online zpravodajského portálu a v roce 2008 zde zveřejnil článek o rvačce v restauraci, při níž došlo k pobodání jedné osoby. Článek zmiňoval jména účastníků incidentu - bratrů V. X. a U. X. a jejich synů - a možný motiv v podobě neshod o vlastnictví jisté budovy. Informoval rovněž o uzavření restaurací vlastněných rodinou X. z rozhodnutí policejního orgánu a obsahoval podrobnosti o domácím vězení, respektive zadržení členů této rodiny.

V září 2010 zaslali V. X. a jedna z restaurací vlastněných rodinou X. stěžovateli formální výzvu k odstranění uvedeného článku, čemuž stěžovatel nevyhověl. Obrátili se proto na italské soudy s žalobou, kterou po stěžovateli a společnosti Google Italy požadovali odstranění článku z internetu a náhradu újmy z titulu zásahu do jejich osobnostních práv (vůči společnosti Google však bylo řízení později zastaveno v důsledku částečného zpětvzetí žaloby). Ačkoli stěžovatel v průběhu řízení svůj

postoj změnil a s cílem urovnat spor předmětný článek v květnu 2011 deindexoval, vnitrostátní soudy jej přesto shledaly soukromoprávně odpovědným a uložily mu povinnost zaplatit každému z žalobců 5 000 EUR jako náhradu za porušení jejich práva na ochranu dobré pověsti.

Prvostupňový soud nepovažoval s ohledem na stěžovatelem provedenou deindexaci za nutné zabývat se nárokem na odstranění článku. Ohledně tvrzeného zásahu do pověsti soud především konstatoval, že předmětný článek byl přístupný prostřednictvím internetu po dobu více než tří let (od března 2008 do května 2011), přičemž přinejmenším od okamžiku zaslání výzvy ke stažení článku se ze strany stěžovatele nejednalo o zákonné zpracování osobních údajů žalobců. I vzhledem ke snadné online dostupnosti v článku uvedených informací o žalobcích soud uzavřel, že stěžovatel zasáhl do pověsti žalobců a práva na respektování jejich soukromého života. Kasační opravný prostředek podaný stěžovatelem Nejvyšší soud zamítl.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 10 ÚMLUVY

30. Stěžovatel ve smyslu článku 10 Úmluvy tvrdil, že zásah do jeho svobody projevu, konkrétně do jeho práva informovat veřejnost, byl neoprávněný. Rovněž namítal, že jemu uložená sankce byla nepřiměřená. Článek 10 Úmluvy zní takto:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. ...

Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“

A. Přípustnost

31. Soud konstatuje, že stížnost není ani zjevně neopodstatněná, ani nepřijatelná z jiných důvodů uvedených v článku 35 Úmluvy. Musí být proto prohlášena za přijatelnou.

Věc sama

(...)

2. Posouzení Soudu

a) Předběžné poznámky

(i) Rozsah věci

46. Soud úvodem konstatuje, že se zabýval případy spadajícími pod článek 10, které se týkaly internetových publikací a jejichž předmětem byl článek nebo příspěvek s pomlouvačným nebo urážlivým obsahem (viz rozsudek velkého senátu ze dne 16. 6. 2015, Delfi AS proti Estonsku, č. 64569/09, body 131 až 139; rozsudek ze dne 28. 8. 2018, Savva Terentyev proti Rusku, č. 10692/09; a rozsudek ze dne 30. 4. 2019, Kabis proti Rusku, č. 48310/16 a 59663/17). Kromě toho se již dříve zabýval požadavkem na zveřejnění – v případě potřeby – doplňujících informací nebo vysvětlení k článku obsaženému v internetových archivech (viz rozsudek ze dne 10. 3. 2009, Times Newspapers Ltd. proti Spojenému království (č. 1 a 2, které se týkaly požadavku připojit k posuzovaným článkům upozornění, že jsou předmětem soudního sporu z titulu pomluvy), č. 3002/03 a 23676/03, body 40 až

43).

47. Pokud jde o článek 8, Soud již posuzoval případy, kdy vnitrostátní soudní orgány odmítly odstranit osobní údaje z veřejných internetových archivů (viz [...] rozsudek ze dne 16. 7. 2013, Węgrzynowski a Smolczewski proti Polsku, č. 33846/07, bod 65) nebo uložit médiím anonymizaci online archivovaných materiálů týkajících se trestného činu (viz rozsudek ze dne 28. 6. 2018, M. L. a W. W. proti Německu, č. 60798/10 a 65599/10, bod 116).

48. Soud nicméně shledává, že tento případ se odchyluje od všech výše citovaných případů spadajících pod články 10 a 8. Jeho jádro totiž nesouvisí s obsahem internetové publikace ani se způsobem zveřejnění informace (jako je například její anonymizace nebo úprava); týká se spíše toho, že stěžovatel neprovedl deindexaci výše uvedené informace týkající se V. X. a jeho restaurace a že se rozhodl ponechat článek snadno přístupný, přestože stěžovatel požádal o jeho odstranění z internetu.

49. Rozsah věci vymezený výše zdůraznil i Nejvyšší soud, který vyloučil, že by protiprávnost zpracování osobních údajů V. X. vyplývala buď z (i) obsahu uvedeného článku, (ii) jeho zveřejnění a šíření online, nebo (iii) jeho uchování a digitální archivace (...).

50. Soud rovněž uvádí, že v projednávané věci jde o délku a snadnost přístupu k dotčeným údajům, nikoli o jejich prosté uchování na internetu. V tomto ohledu si je Soud vědom stěžovatelova tvrzení, že nemůže být odpovědný za deindexaci dotčeného článku, když taková možnost se podle něj týká pouze příslušného provozovatele internetového vyhledávače. Soud však podotýká, že toto tvrzení je v rozporu se skutečností, že žalobce nakonec napadený článek dne 23. 5. 2011 deindexoval (...). Deindexaci totiž může provést editor - „noindexace“ je technika používaná majiteli internetových stránek ke sdělení poskytovateli vyhledávače, aby obsah článku nenechal zobrazit ve výsledcích vyhledávání tohoto vyhledávače.[]

51. V tomto ohledu Soud sdílí postoj vlády, že shledání odpovědnosti stěžovatele bylo důsledkem toho, že z internetového vyhledávače nebyly deindexovány štítky (tagy - pozn. překl.) k článku zveřejněnému stěžovatelem (což by komukoli znemožnilo přístup k článku pouhým zadáním jména V. X. nebo jeho restaurace), a že povinnost deindexovat materiál lze uložit nejen poskytovatelům internetových vyhledávačů, ale také správcům novinových nebo žurnalistických archivů přístupných prostřednictvím internetu (...).

52. Soud proto bude mít na paměti rozsah věci popsany výše, když nyní přistoupí k posouzení stížnosti stěžovatele.

(i) Terminologie

53. Soud uznává, že termíny „deindexace“, „odstranění ze seznamu“ („de-listing“ - pozn. překl.) a „odstranění odkazu“ („de-referencing“ - pozn. překl.) jsou v různých pramenech práva Evropské unie a mezinárodního práva často používány zaměnitelně a že jejich konkrétní význam lze často odvodit pouze z kontextu, v němž jsou použity (viz [...] Doporučení CM/Rec(2012)3 Výboru ministrů Rady Evropy o ochraně lidských práv ve vztahu k internetovým vyhledávačům, část III „Filtrování a deindexace“, body 13 a 14); Pokyny Evropského sboru pro ochranu osobních údajů ke kritériím práva být zapomenut v případech vyhledávačů podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (...); a rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 24. 9. 2019, GC, AF, BH, ED proti Commission nationale de l'informatique et des libertés, C-136/17 [...]).

54. V rámci uvedených pramenů termíny „deindexace“, „odstranění ze seznamu“ a „odstranění odkazu“ označují činnost vyhledávače provedenou z podnětu jeho provozovatelů a spočívající v odstranění internetových stránek zveřejněných třetími stranami, které obsahují informace týkající se

určité osoby, ze seznamu zobrazených výsledků (po vyhledávání provedeném na základě jména této osoby) (...).

55. Naproti tomu v projednávaném případě nebyl subjekt, jemuž byl adresován požadavek na omezení přístupu k osobním údajům (tj. stěžovatel), vyhledávačem, ale redaktorem, novinářem a majitelem internetových novin.

56. Soud zdůrazňuje, že v zájmu zachování konzistence bude v tomto rozsudku používat termín „deindexace“ k označení opatření, o jehož provedení byl stěžovatel požádán v zájmu zajištění práva V. X. a W. na respektování jejich pověsti.

b) Posouzení Soudu

57. Podle Soudu mezi stranami nebylo sporné, že rozhodnutími vnitrostátního soudu ze dne 16. 1. 2013 a 24. 6. 2016 bylo zasaženo do stěžovatelovy svobody projevu zaručené článkem 10 Úmluvy; mezi stranami nebylo sporné ani to, že takový zásah byl „stanoven zákonem“ – konkrétně legislativním nařízením č. 196 z roku 2003. Soud nevidí důvody pro to, aby rozhodl jinak. Je navíc přesvědčen, že předmětný zásah měl chránit „pověst nebo práva jiných“, a měl tedy legitimní cíl podle článku 10 odst. 2 Úmluvy.

58. Pokud jde o otázku, zda byl uvedený zásah „nezbytný v demokratické společnosti“, Soud od počátku připomíná specifičnost a rozsah projednávaného případu (viz body 46 a násl. výše): stěžovatel byl shledán odpovědným nikoliv za to, že předmětný článek neodstranil, ale za to, že neprovedl jeho deindexaci (čímž umožnil – po dobu, jejíž délka byla považována za nepřiměřenou – zadávat do vyhledávače jméno restaurace nebo V. X. za účelem přístupu k informacím souvisejícím s trestním řízením týkajícím se V. X.).

59. V tomto ohledu a s odkazem na výše uvedené úvahy týkající se rozsahu věci Soud opakuje připomínky vedlejších účastníků (...), v nichž se jasně rozlišuje mezi požadavkem na odstranění ze seznamu (nebo „deindexaci“ jako v tomto případě) na jedné straně a trvalým odstraněním nebo vymazáním novinářských článků zveřejněných tiskem na straně druhé. V projednávaném případě Soud bere na vědomí, že stěžovatel byl shledán odpovědným pouze v souvislosti s prvním požadavkem – to znamená, že před vnitrostátními soudy se nejednalo o požadavek trvalého odstranění článku. Stejně tak se nejednalo ani o zásah týkající se anonymizace předmětného článku na internetu.

60. Podle názoru Soudu je toto důležitým výchozím bodem, z něhož je možné vymezovat zásah do svobody projevu stěžovatele a v souladu s tím poté identifikovat použitelné zásady pro posouzení přiměřenosti tohoto zásahu.

61. Pokud jde o posledně uvedené, Soud již formuloval relevantní zásady, jimiž se řídí při posuzování nezbytnosti zásahu v této oblasti, a stanovil řadu kritérií v souvislosti s vyvažováním svobody projevu a práva na ochranu pověsti. Tato kritéria jsou následující: i) příspěvek k debatě obecného zájmu; ii) jak známá byla dotčená osoba a co bylo předmětem dané zprávy; iii) chování dotčené osoby vůči médiím; iv) způsob získání předmětné informace a její pravdivost; v) obsah, forma a důsledky posuzovaného sdělení a vi) závažnost sankce uložené stěžovateli (viz rozsudek velkého senátu ze dne 7. 2. 2012, Axel Springer AG proti Německu, č. 39954/08, body 89–95).

62. Soud nicméně podotýká, že mezi případem Axel Springer AG a posuzovanou věcí existují skutkové odlišnosti. První uvedený případ se totiž týkal zveřejnění tištěných článků stěžovatelkou – společností, které informovaly o zatčení a odsouzení známého televizního herce, zatímco posuzovaná věc se, jak uvedeno výše, týká ponechání internetového článku týkajícího se trestního řízení proti

soukromým osobám online po určitou dobu. Pro posuzovanou věc jsou tedy charakteristické dva hlavní rysy: prvním je doba, po kterou byl článek na internetu, a dopad tohoto na právo dotčené osoby na respektování její pověsti; druhý rys se týká povahy dotčeného subjektu údajů – tedy soukromé osoby, která nevystupuje ve veřejném prostoru jako politická nebo veřejně činná osoba. Skutečně kdokoli – ať už je známý, nebo ne – může být předmětem vyhledávání na internetu a jeho práva mohou být dotčena trvajícím přístupem k jeho osobním údajům na internetu.

63. Ve světle uvedeného Soud uznává, že striktní aplikace kritérií stanovených ve věci Axel Springer AG by nebyla odpovídající okolnostem posuzované věci. Soud musí přezkoumat, jestli z pohledu základních zásad stanovených v jeho judikatuře byl závěr vnitrostátních soudů o občanskoprávní odpovědnosti stěžovatele založen na relevantních a dostatečných důvodech vzhledem ke konkrétním okolnostem případu (viz mimo jiné výše citované věci Times Newspapers Ltd, body 40–43, a Delfi AS, body 131–139; viz také nedávný rozsudek velkého senátu ze dne 22. 5. 2021, Big Brother Watch a další proti Spojenému království, č. 58170/13 a 2 další, bod 442 a násl.).

64. V této věci je třeba věnovat zvláštní pozornost i) době, po kterou byl článek uchovávan online – zejména s ohledem na účely, pro které byly údaje V. X. původně zpracovávány, ii) citlivosti dotčených údajů a iii) závažnosti sankce uložené stěžovateli.

65. Pokud jde o první bod, podle Soudu je pravdou, že trestní řízení proti V. X. a dalším členům jeho rodiny v době, kdy Nejvyšší soud rozhodl ve věci stěžovatele, stále probíhalo, jak uvedl stěžovatel. Je však třeba poznamenat, že informace obsažené v článku nebyly od doby, kdy došlo k předmětným událostem, aktualizovány. Navíc navzdory formální výzvě k odstranění článku z internetu, kterou V. X. zaslal stěžovateli, zůstal uvedený článek po dobu dalších osmi měsíců na internetu a byl snadno dostupný.

66. V tomto ohledu použitelné vnitrostátní právo (viz článek 11 legislativního nařízení č. 196/2003), vykládané ve světle mezinárodních právních nástrojů (viz čl. 5 písm. e) aktualizované Úmluvy ETS č. 108 a čl. 17 odst. 1 písm. a) GDPR), podporuje myšlenku, že se význam práva stěžovatele šířit informace v průběhu času snížil ve srovnání s právem V. X. na respektování jeho pověsti (v tomto ohledu srovnajte a odlišujte od rozsudku ze dne 18. 5. 2004, Éditions Plon proti Francii, č. 58148/00, body 53–57, podle něhož čím více času uplynulo, tím více převažoval zájem veřejnosti na diskutování historie působení prezidenta Mitterranda nad jeho právy souvisejícími s lékařským tajemstvím. V daném případě měl Soud zejména za to, že lékařské tajemství již bylo v každém případě porušeno).

67. Pokud se týče citlivosti předmětných údajů v tomto případě, Soud si je vědom toho, že předmětný článek se týkal trestního řízení zahájeného proti V. X. V souladu s tím, co je patrné z několika zdrojů Rady Evropy a Evropské unie (článek 6 aktualizované Úmluvy ETS č. 1/1993 Sb. 108 (...)) ; rozsudek velkého senátu Soudního dvora EU ze dne 14. 5. 2014, Google Spain SL a Google Inc., C-131/1, a rozsudek ve věci GC, AF, BH, ED proti CNIL (viz odstavec [53]), je Soud přesvědčen, že okolnosti zveřejňování informací týkající se citlivých údajů představují faktor, který je třeba zohlednit při poměrování práva šířit informace a práva subjektu údajů na respektování jeho soukromého života.

68. Pokud jde o závažnost sankce, Soud znovu připomíná, že stěžovatelka byla činěna odpovědnou podle občanského, a nikoliv trestního práva (oproti tomu rozsudek ze dne 6. 4. 2010, Tuomela a další proti Finsku, č. 25711/04, bod 62, a rozsudek ve věci Savva Terentyev, citováno výše, bod 83). Přestože výše náhrady újmy, kterou byl stěžovatel povinen zaplatit žalobcům za zásah do jejich práva na respektování dobré pověsti, nebyla zanedbatelná, Soud má za to, že přísnost trestu a výši přiznané náhrady nemajetkové újmy (5 000 EUR pro každého žalobce) nelze vzhledem k okolnostem této věci považovat za nepřiměřenou.

69. V případě, že poměrování svobody projevu chráněné článkem 10 na jedné straně a práva na

respektování soukromého života zakotveného v článku 8 Úmluvy na straně druhé provedly vnitrostátní orgány v souladu s kritérii stanovenými judikaturou Soudu, by Soud vyžadoval silné důvody k tomu, aby nahradil názor vnitrostátních soudů (viz mj. rozsudek velkého senátu ze dne 12. 9. 2011, Palomo Sánchez a další proti Španělsku, č. 28955/06 a 3 další, bod 57, a rozsudek ve věci Delfi AS citovaný výše, bod 139).

70. Výše uvedené úvahy jsou pro Soud dostatečné k učinění závěru, že zjištění vnitrostátních soudů o stěžovatelově zásahu do práva V. X. na respektování jeho pověsti způsobeného ponecháním dotčeného článku na internetu a neprovedením jeho deindexace představovaly odůvodněné omezení stěžovatelovy svobody projevu (viz mutatis mutandis výše citovaný rozsudek ve věci Times Newspapers Ltd, bod 47) - a to tím spíše ve světle faktu, že stěžovateli nebyla uložena povinnost odstranit článek z internetu trvale.

71. K porušení článku 10 Úmluvy tudíž nedošlo.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně:

1. *Prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
2. *Rozhoduje*, že nedošlo k porušení článku 10 Úmluvy.

(...)

(Zpracovali JUDr. Robert Waltr a Mgr. Jan Strya)